

Р ацыянальная эканомія і прагматычны разлік

Асноўныя прынцыпы ашчадлівага гаспадарання гродзенцаў

У нашай журналісцкай справе бываюць выпадкі, калі не даводзіцца асабліва раздумаць пра аб'ект свайго будучага артыкула. Атрымаўшы рэдакцыйнае заданне расказаць пра тое, як у рэгіёнах краіны выконваюцца мерапрыемствы Года беражлівасці, я чамусьці выбраў менавіта Гродзеншчыну. І, як аказалася, не прагадаў.

З прывамі ашчаднасці гродзенцаў давялося сутыкнуцца ўжо літаральна з першых крокаў. Прыехаўшы ў горад над Нёманам ранішнім цягніком, я вырашыў не чакаць аўтобуса і чатыры дэклараваныя картаі-схемаі прыпынкі да патрэбнай мне гасцініцы прайшоў пешшу. Гродна яшчэ далаглядала апошні сон, і на яго вуліцах можна было спаткаць хіба толькі дворнікаў, якія акуратна здымалі з тратуараў начную снежную коўдру. Праўда, рабіць ім гэта, як і мне адмерваць крокі, даводзілася ў паўзмроку: вулічнае асвятленне працавала ў эканомным рэжыме – гарэў толькі ці не кожны трэці ліхтар.

Пазней ва ўпраўленні ідэалагічнай работы аблвыканкама мне патлумачылі: няма сэнсу асвятляць напоўніцу пустыя вуліцы начнога горада. Прачнуцца гродзенцы, заспяшаюцца на работу, тады для іх і заграцца ўсе штучныя сонцы, якія папрацуюць гадзіну пік і толькі затым паступова, па меры расейвання шэрані, пачнуць па чарзе адключацца. Маўляў, такая ў іх ранішняя рабочая праграма. Вечарам жа вулічнае асвятленне працуе спачатку на поўную моц, затым яно слабее, а пасля апоўначы, калі горад засынае, дзве трэці ліхтароў таксама адыходзіць на начны спакой.

Рэгуляванне магутнасці вулічнага асвятлення ў залежнасці ад патрэбы ў ім не з'яўляецца выключна гродзенскім ноу-хау – гэты прынцып выкарыстоўваецца ў многіх нашых гарадах і нават вёсках. Толькі чамусьці мала хто з нас звяртае на гэта ўвагу. Між

тым такі энергазберагальны прынцып мае непасрэднае дачыненне да Года беражлівасці. І паклапаціліся пра гэты рэжым спецыялісты значна раней, каб з дапамогай яго не толькі эканоміць электраэнергію і зменшыць бюджэтныя выдаткі на аплату яе спажывання, але і пастаянна нагадваць кожнаму з нас пра неабходнасць ашчаднага стаўлення да энергарэсурсаў, і не толькі да іх.

Энергазберагальны ўхіл

Калі сваімі ранішнімі назіраннямі я падзяліўся з начальнікам аддзела энергетыкі і паліва Гродзенскага аблвыканкама Эдуардам Собалем, ён шчыра прызнаўся, што эканомны рэжым работы вулічнага асвятлення – толькі нязначная частка ўсёй той вялікай працы, якая праводзіцца ў вобласці ў напрамку энергазберажэння. Паводле яго слоў, на Гродзеншчыне заўсёды імкнуліся да ўкаранення энергазберагальных тэхналогій, але найбольш інтэнсіўна гэты працэс пранік ва ўсе сферы народна-гаспадарчага комплексу ў апошнія пяць гадоў, на працягу якіх паспяхова было рэалізавана некалькі дзясяткаў істотных праектаў. Дзякуючы гэтаму, летась вобласці ўдалося перавыканаць мэтавы паказчык па энергазберажэнні – пры планавых 5 у цэлым за год атрымалі 5,3 %. На працягу Года беражлівасці лічба павінна дасягнуць 6 % – задача, як сцвярджае мой суразмоўца, вялікая і напружаная. Бо ў Прынямонні ў гэтым напрамку працуюць

ужо даўно і маюць значныя вынікі, таму знаходзіць рэзервы эканоміі з кожным годам становіцца ўсё больш складана. Аднак Гродзеншчына не спыніцца на месцы. Як вядома, поспех гаспадарання не столькі ў падліках, колькі ў разліках. І такі прычып тут добра ведаюць. Менавіта таму ў дадатак да агульнай абласной праграмы па энергазберажэнні распрацавалі яшчэ і План мерапрыемстваў па правядзенні ў Гродзенскай вобласці Года беражлівасці. Ён атрымаўся даволі ёмістым і насычаным канкрэтнымі захадамі па забеспячэнні ва ўсіх сферах рэжыму эканоміі і беражлівасці, максімальна эфектыўнага і рацыянальнага выкарыстання прыродных, паліўна-энергетычных, матэрыяльных і працоўных рэсурсаў. Акрамя гэтага, у кожным раёне складзены свой план па правядзенні Года беражлівасці. Спланавалі сваю дзейнасць у бягучым годзе з улікам патрабаванняў рэжыму эканоміі і беражлівасці і ўсе вытворчыя прадпрыемствы Гродзеншчыны.

Аднак планы планамі. Добра, калі яны падмацаваны рэальнай дзейнасцю і маюць пэўны задзел. І ў гэтым сэнсе ў Гродзеншчыны ёсць канкрэтныя дасягненні. Напрыклад, тут праводзіцца вялікая работа па пераводу кацельняў на мясцовыя віды паліва, што дае значны эканамічны эфект. Зараз у вобласці эксплуатаецца 456 кацельняў, з якіх 106 працуюць на прыродным газе, 146 – як на газе, так і на торфабрыкеце, трэсках, дрывах, а 204 – на мясцовых відах паліва. І хоць апошніх у агульным балансе больш, менавіта іх колькасць плануецца з кожным годам павялічваць. Праўда, робіцца гэта

зноў жа на падставе глыбокага аналізу і разлікаў. Па кожным такім аб'екце складаецца баланс, аблічваюцца сабекошт і аб'ёмы неабходных для яго дзейнасці паліўных рэсурсаў. І толькі тады прымаецца рашэнне аб мэтазгоднасці пераводу кацельні на мясцовыя віды паліва. Зразумела, што ў працэсе перааснашчэння ўстанавіваецца сучаснае энергаэфектыўнае абсталяванне, прымаюцца захады па атрыманні аптымальнага каэфіцыента дзейнасці і захаванні мер экалагічнай бяспекі.

Добра зарэкамендавала сябе Гродзеншчына і ў плане стварэння так званых аднаўляльных крыніц электраэнергіі. Найперш гэта – стварэнне ветрапарку пад Навагрудкам. Амаль два гады там працуе першынец ветраной энергетыкі рэгіёна – ветраўстаноўка вытворчай магутнасцю 1500 кВт. За перыяд эксплуатацыі яна цалкам апраўдала сябе. Пры праектным каэфіцыенце выкарыстання 24,2 % за мінулы год атрымана 33 %. Гэта апраўдала надзеі энергетыкаў, і яны зараз інтэнсіўна працуюць над распрацоўкай дакументацыі па стварэнні новай чаргі ветрапарку з 5–6 такіх ветракоў. Дарэчы, прыклад паспяховай дзейнасці новагрудскай ветраўстаноўкі спадахвоціў інвестараў на размяшчэнне аналагічных крыніц электраэнергіі ў іншых рэгіёнах. У прыватнасці, існуе дамоўленасць на ўстаноўку двух ветракоў магутнасцю 600 кВт кожны ў Смаргонскім раёне. Магчыма, з цягам часу яшчэ два ўзвядзе расійская фірма – на Дзятлаўшчыне. Акурат цяпер вядуцца перамовы на гэты конт.

Летась у жніўні была пущана ў эксплуатацыю Гродзенская ГЭС. Яе вытворчая магутнасць – 17 МВт. Пакуль, у зімовы час, яна працуе крыху больш як на палову ад праектаванага. Максімальная плануецца задзейнічаць яе аграгаты – усе 5 гідратурбін – у час паводкі. Менавіта тады, як пацвярджаюць разлікі, выпрацаванай электраэнергіі хопіць, каб цалкам забяспечыць патрэбы двух невялікіх раёнаў, нахталт Бераставіцкага і Дзятлаўскага. Між іншым, разглядаецца пытанне аб узвядзенні на Гродзеншчыне і яшчэ адной гідраэлектрастанцыі – Нямноўскай – магутнасцю 21 МВт, для якой цяпер вядзецца пошук інвестараў.

Інтэнсіўна развіваюцца ў рэгіёне і іншыя крыніцы атрымання электраэнергіі. У прыватнасці – цеплавая. Па гэтым пры-

▼ Гродзенская ГЭС

цыпу тут працуюць тры ЦЭЦ – дзве ў Гродне і адна ў Лідзе. Летась на адной з іх, гродзенскай міні-ЦЭЦ «Паўночная», быў арганізаваны парагазавы цыкл атрымання электраэнергіі. За кошт РУП «Гроднаэнерга» зараз вядзецца аналагічная рэканструкцыя Гродзенскай ЦЭЦ-2. На чарзе – Лідская ЦЭЦ. Парагазавы прынцып дае магчымасць пры адной і той жа колькасці энерганосбіту, у дадзеным выпадку прыроднага газу, атрымліваць электрычнай энергіі амаль у два разы больш.

На шэрагу прадпрыемстваў вобласці дзейнічаюць і электрагенеруючыя ўстаноўкі, якія адначасова выпрацоўваюць і электрычнасць, і цяпло. Электраэнергію вытворцы прадаюць энергетыкам, як і прадугледжана заканадаўствам, па павышаных тарах, а цяпло выкарыстоўваюць для сваіх патрэб. Атрымліваецца двойны эффект, а ў выніку – змяншаюцца вытворчыя выдаткі. Летась такія агрэгаты з'явіліся ў сістэме жыллёва-камунальнай гаспадаркі Навагрудка, на ААТ «Краснасельскбудматэрыялы». Сёлета запланавана іх устаноўка ў Ашмянскай ЖКГ і на Слонімскай камвольна-прадзільнай фабрыцы. Праектам зацікавіліся таксама Гродзенскі мясакамбінат і Ваўкавыскае ААТ «Беллакт».

Калі далей засяроджваць увагу на энергетычнай сферы, то неабходна адзначыць і зацікаўленасць гродзенцаў у развіцці ў сябе біяэнергетыкі. Праўда, пакуль у рэгіёне

няма ніводнай біягазавай устаноўкі. Аднак настойлівую зацікаўленасць у іх з'яўленні, у прыватнасці, на базе буйнога жылёлагадоўчага комплексу ў Ваўкавыскім раёне, праяўляюць паўднёвакарэйскія інвестары. Працякол намераў падпісаны, таму ёсць спадзяванні, што ўсе задумы рэалізуюцца.

Сёлета таксама павінен ажыццявіцца і яшчэ адзін цікавы праект – па атрыманні сонечнай энергіі. Кампаніяй-інвестарам плануецца ўстаноўка на дахах ферм у Смаргонскім раёне сонечных батарэй. Выгада ў дадзеным выпадку будзе ўзаемнай: уладальнікі ўстановак вырабленую сонцам электрычную энергію прадаюць у энергасістэму, а сельгаспрадпрыемствы атрымліваюць плату за здадзеныя ў арэнду дахавыя плошчы. Да таго ж, аўтаномны сонечны награвальнік будзе забяспечваць цёплай вадой жылёлагадоўчыя памяшканні.

Распрацавана яшчэ і праграма па эканоміі светлых нафтапрадуктаў. Стаўка робіцца на перавод аўтамабіляў, асабліва тых, што выкарыстоўваюць бензін маркі А-80, ад якога ў бліжэйшы час у Беларусі плануюць наогул адмовіцца, на звадкаваны газ. Дзеля гэтага разглядаецца магчымасць будаўніцтва сеткі газавых аўтамабільных назапашвальных кампрэсарных станцый і спецыяльных складоў, а таксама ўзвядзенне на тэрыторыі Гродзенскага раёна вытворчага комплексу для звадкавання прыроднага

▲ Лідская ЦЭЦ

◀ Ветраўстаноўка

газу. Акрамя таго, распрацавана абласная праграма каардынацыі маршрутаў руху транспарту з дапамогай GPS-навігацыі.

Не колькасцю, а эфектыўнасцю

Ключавая роля ва ўкараненні энергазберагальных тэхналогій у вобласці належыць вядучай энергетычнай кампаніі рэгіёна – РУП «Гроднаэнерга». Галоўны інжынер гэтага прадпрыемства Юрый Шмакаў увёў нас у курс справы ўсіх асноўных энергетычных праектаў. Гэта і ўжо згаданы Гродзенская ГЭС, і ветраўстаноўка пад Навагрудкам, якая, на думку Юрыя Анатольевіча, дала даволі імклівы штуршок развіццю ветраэнергетыкі ў нашай краіне, і мадэрнізацыя Гродзенскай ЦЭЦ-2. Дарэчы, пасля ўводу яе ў эксплуатацыю РУП «Гроднаэнерга» стане выпрацоўваць да 55 % ад усёй колькасці электраэнергіі, якую спажывае вобласць. Прычым 5 % – ад аднаўляльных крыніц электраэнергіі.

Але галоўная задача ў гродзенскіх энергетыкаў не колькасць, а эфектыўнасць вытворчасці электраэнергіі, наогул зніжэнне ўсіх відаў энергетычных затрат. Паказальным у гэтым плане можа служыць ведамасны санаторый «Энергетык». Яго РУП «Гроднаэнерга» пераўтварыла ў самадастатковую вытворчую адзінку і адначасова ў доследную пляцоўку для асваення найноўшых тэхналогій. Так, з кацельні, якая працуе ў аўтаномным рэжыме, для патрэб санаторыя падаецца цяпло, адначасова з

ім вырабленая электрычнасць таксама расходуюцца там, а лішкі падаюцца ў агульную энергасістэму. Па прынцыпу рэкуперацыі дзейнічае і басейн – цяпло з вентыляцыі збіраецца, акумуляуецца і зноў служыць крыніцай энергіі.

Апрабаваўшы ў «Энергетыку» многія навінкі, РУП «Гроднаэнерга» затым стала ўкараняць іх і на сваіх вытворчых аб'ектах. Прынамсі, на падстанцыях устанавілі абсталяванне для забору цяпла ад генератараў і сталі ацяпляць ім памяшканні. Пачалі выкарыстоўваць і сонечную энергію на трансфарматарных падстанцыях, дзе патрабуецца электрычнасць для так званых унутраных патрэб. А замяніўшы ў санаторыі ўсе люмінесцэнтныя лампы і звычайныя «лямпачкі Ільіча» на святлодыёдныя святільні, гродзенскія энергетыкі атрымалі істотны энергазберагальны эфект – спажыванне электрычнасці ў «Энергетыку» знізілася ажно ў чатыры разы. Цяпер святлодыёды ўстаноўлены і на вытворчых аб'ектах гэтага энергапрадпрыемства.

Пра святло, ваду, і не толькі

У Лідзе, куды мы накіраваліся дзеля знаёмства з рэгіянальнымі асаблівасцямі правядзення энергазберагальных мерапрыемстваў, мэту нашага прыезду пацвердзіла электронная «расцяжка» над галоўнай гарадской вуліцай. Разам з разнастайнай карыснай інфармацыяй, заклікамі любіць свой горад і краіну, а таксама рэкламай яна раз-пораз нагадвала лідчанам, што сёлетні год аб'яўлены ў Беларусі годам беражлівасці.

У райвыканкаме нам патлумачылі, што такое арыгінальнае інфармацыйнае табло было набыта спецыяльна да правядзення ў 2010 годзе ў Лідзе рэспубліканскага фестываю-кірмашу працаўнікоў вёскі «Дажынкi». Пасля свята яго перадалі на баланс мясцовай тэлерадыёкампаніі. З тае пары электронная навінка і служыць лідчанам аператыўным інфарматарам. Прычым, дзякуючы ўдаламу маркетынгу, яна сябе ўжо поўнасю акупіла і прыносіць тэлевізійшчыкам даход.

У цэлым Ліда, нягледзячы на студзенскі дажджлівы капрыз надвор'я, падалася прывабным горадам. Тут ва ўсім, нават у акуратных снегавых горках узбоч вычышчальных тратуараў, адчувалася, што ўлады на-

▼ Санаторый «Энергетык»

даюць знешняму выглядзе раённага цэнтры вялікую ўвагу, ды мясцовыя камунальнікі з пастаўленымі перад імі задачамі паспяхова спраўляюцца. Таму найперш і скіравалі мы ў Лідскае гарадское ўнітарнае прадпрыемства жыллёва-камунальнай гаспадаркі, дзе, як падказалі ў раённым выканаўчым камітэце, разам з добрымі напрацоўкамі ў справе добраўпарадкавання тэрыторый, існуе і багаты вопыт ашчадлівага стаўлення да выкарыстання энергарэсурсаў.

Дырэктар Лідскай ЖКГ Сяргей Саўко адразу ж ахарактарызаваў сваё прадпрыемства як асабліва клопатнае – у яго структуры зараз налічваецца 19 падраздзяленняў, сіламі якіх і ствараецца надзейны жыллёва-побытавы камфорт і лідчан, і жыхароў населеных пунктаў раёна. Прычым у такім аб'яднанні Сяргей Янавіч бачыць не што іншае, як зберагальны рэсурс. Маўляў, у адным ведамстве, з адзінай бухгалтэрыяй і разліковым рахункам сканцэнтравана ўся камуналка, а значыць, існуе эканомія. Да таго ж пры неабходнасці адно падраздзяленне без асаблівых праблем і дадатковых фінансавых выдаткаў можа падзяліцца спецыялістамі і тэхнікай з іншым, скажам, «Гарсвятло» дасць аўтавышку «Водаканалу».

Са слоў Сяргея Саўко, пакуль па прыкладу лідчан на Гродзеншчыне працуюць нямногія: у большасці рэгіёнаў разрозненая жыллёва-камунальная структура. Аднак у Ліду прыязджаюць па вопыт і пакрысе імкнуцца ўкараняць такое аб'яднанае гаспадаранне ў сябе. Зразумела, лідскія камунальнікі ахвотна дзеліцца і сваімі напрацоўкамі ў сферы эканоміі і зберажэння рэсурсаў. А павучыцца сапраўды ёсць чаму.

Чаго толькі варта сістэма кантролю за асвятленнем гарадскіх вуліц. Асноўным завадатарам тут выступае «Гарсвятло». У дыспетчарскай гэтага падраздзялення на спецыяльным табло адлюстравана ўся вулічная электрасетка Ліды і яшчэ аднаго размешчанага на тэрыторыі раёна буйнога паселішча – горада Бярозаўка, знакамітага сваім шклозаводам. Такім чынам, кожная вуліца навідавоку ў дыспетчара, які ў рэальным рэжыме мае магчымасць назіраць за эксплуатацыяй асвятляльнага абсталявання, рэгуляваць рэжымы, выяўляць аварыі, выпадкі несанкцыянаванага пранікнення ў сістэму, а таксама аўтаматычна здымаць паказчыкі расходу электраэнергіі. Усё гэта дае разна-

◀ Начная Ліда

планавы эфект: аператыўна ліквідуюцца аварыі, эканоміцца за кошт розных рэжымаў асвятлення электрычнасць, адпала неабходнасць аб'язджаць больш за сто кантрольна-тэхнічных пунктаў для збору паказчыкаў выкарыстанай электраэнергіі і г.д. Акрамя гэтага, на ўсіх вуліцах у Лідзе і Бярозаўцы былі заменены на энергазберагальныя лямпачкі ў ліхтарых. А адносна нядаўна тут пайшлі на эксперымент і ўстанавілі, праўда, пакуль толькі на адной вуліцы, святлодыёдныя лямпы вытворчасці мясцовага завода электрычных вырабаў. Зарэкамендавалі яны сябе добра, але з-за высокага кошту хутка пашырыць эксперымент не атрыmlіваецца.

Падобная сістэма існуе і на «Водаканале», на лідскім цэнтральным водазаборы «Бароўка». Тут таксама ў анлайн-рэжыме можна назіраць, як працуюць свідравіны і воданпорныя вежы ва ўсім раёне. Па кожнай з іх дыспетчар бачыць і расход вады, і яе ціск, і колькасць выкарыстанай электраэнергіі. Таксама, седзячы перад маніторам камп'ютара, можна выявіць аварыйную сітуацыю на воданпорнай вежы ў самай аддаленай вёсцы раёна і адразу ж накіраваць туды рамонтную брыгаду. Аўтаматычна спыніць дыспетчар і пераліў вады ў сістэму, таму звыклых у зімовы час для сельскай мясцовасці звісаючых з воданпорных вежаў гіганцкіх сталактытаў на Лідчыне ў прынцыпе быць не можа. Аналагічна наладжаны і аператыўны нагляд за работай каналізацыйных сістэм рай-

цэнтра, горада Бярозаўкі і тых населеных пунктаў рэгіёна, дзе яны функцыянуюць.

Лідская ЖКГ паступова прымае ад сельгасарганізацый на баланс «Водаканала» новыя водасістэмы. Пасля іх энергааўдыту за кошт самога прадпрыемства праводзіцца замена абсталявання на больш энергаэфектыўнае. Разам усе гэтыя меры даюць заўважальную эканамічную выгаду. Напрыклад, толькі за мінулы год у воднай сферы было эканомлена каля 200 кВт-гадз электрычнай энергіі, а за апошнія пяць гадоў энергаёмкасць сістэмы «Водаканала» зменшылася на 30 %. Прычым без пагаршэння якасці паслуг, а хутчэй наадварот.

Акрамя гэтага, дзейнічаюць электрагенеруючыя ўстаноўкі, якія адначасова вырацоўваюць і электрычнасць, і цяпло: цеплавую энергію прадпрыемства выкарыстоўвае ў сваіх мэтах. Частка вырацаванай электрычнасці, неабходнай для выканання вытворчых задач на бліжэйшых аб'ектах, таксама застаецца ў распараджэнні камунальнікаў, а лішкі прадаюцца РУП «Гроднаэнерга».

Дырэктар Лідскай ЖКГ Сяргей Саўко перакананы, што ўсе іх напрацоўкі і ініцыятывы ў зберагальнай сферы не мелі б такога вялікага ефекту, калі б не падтрымліваліся кіраўніцтвам вобласці і абласнога галіновага ведамства.

Беражлівасць па сертыфікату?

Шчыра кажучы, выпраўляючыся ў Лідскую цэнтральную бальніцу з мэтай даведацца пра тамтэйшыя мерапрыемствы ў Год беражлівасці, у поспех сваёй задумы верыў мала. Ці ёсць крыніцы эканоміі ў медыцынскіх установах? Не павінны ж урачы эканоміць на хворых?! З намесніка галоўнага ўрача Лідскай ЦРБ па медыцынскай частцы Рыгорам Грахоўскім і яго калегамі-ўрачамі тут жа мы знайшлі адказ на многія пытанні.

Акрамя таго, яны не без задавальнення расказалі, як працуе бальнічная рамонтна-будаўнічая брыгада, а затым і паказалі вынікі яе дзейнасці. Прынамсі, летась бальнічныя будаўнікі гэтак званым гаспадарчым спосабам правялі ремонт пульманалагічнага аддзялення. За красавік – лістапад 2012 года будынак колішняга радзільнага дома агульнай плошчай 680 кв. м істотна змяніўся –

МЕРКАВАННЕ

Сямён ШАПІРА,
старшыня Гродзенскага
аблвыканкама:

– Мерапрыемствы, прымеркаваныя да Года беражлівасці, на Гродзеншчыне з'яўляюцца лагічным працягам рэалізацыі Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 14 чэрвеня 2007 года № 3 «Эканомія і беражлівасць – галоўныя фактары эканамічнай бяспекі дзяржавы».

І гэта нездарма. Бо беражлівасць – адзін з асноўных складнікаў поспеху ва ўсіх сферах гаспадарання. Яна важная як для эканомікі рэгіёна, краіны ў цэлым, так і для кожнага чалавека. Бо зніжэнне выдаткаў разам з ростам эфектыўнасці стварае магчымасці для павелічэння зароботнай платы і павышэння ўзроўню жыцця людзей. Напрыклад, у нашым рэгіёне сёння выдзецца актыўная праца па павелічэнні аб'ёмаў выкарыстання мясцовых відаў паліва для вытворчасці энергіі. Гэты аспект вельмі актуальны, бо дае магчымасць скараціць спажыванне газу і нафтапрадуктаў за кошт энергетычных крыніц, якія ёсць у Беларусі. Менавіта таму ў вобласці вырашана даць імпульс працэсу абсталявання кацельняў магутнымі сучаснымі катламі, якія працуюць на трэсках і торфабрыкеце. Падлікі спецыялістаў пацвярджаюць, што гэта рашэнне апраўданае і прынясе нам значны эканамічны эфект.

Адзін з перспектывных шляхоў развіцця нашага энергетычнага комплексу – укараненне ветраэнергетыкі. Гэтая энергагаліна сёння папулярная і актыўна развіваецца ў розных краінах свету. У нас жа на Навагрудчыне ўжо другі год паспяхова дзейнічае ветраўстаноўка магутнасцю 1,5 МВт. Ёсць падставы планаваць стварэнне побач з ёй паўнаватаснага ветрапарку. Маюцца і прапановы ад зацікаўленых інвестараў, як замежных, так і айчынных. Такі ветрапарк, што ўключае дзясяткаў устаноў, мог бы вырацоўваць аб'ёмы энергіі, параўнальныя з магутнасцю, напрыклад, нядаўна ўведзенай у строй Гродзенскай ГЭС, разлічанай на 17 МВт.

Яшчэ адзін аспект беражлівага гаспадарання – эфектыўнае выкарыстанне наяўнага патэнцыялу сацыяльнай сферы. Цяпер у нас вядзецца сістэмная работа па разумнаму выкарыстанню будынкаў кінатэатраў як у абласным цэнтры, так і ў раёнах. У прыватнасці, у мінулым годзе ў будынку былога кінатэатра «Гродна» пасля маштабнай рэканструкцыі пачаў працаваць маладзёжны цэнтр. У Лідзе адзін з кінатэатраў абсталявалі сучаснай апаратурай у рэжыме 3D, пасля чаго яго папулярнасць істотна ўзрасла. У Навагрудку завяршаецца рамонт будынка, адна частка якога будзе выкарыстоўвацца як кіназала, другая – як маладзёжны клуб. У гэтым годзе ў Гродне на базе былога Дома культуры будаўнікоў адкрыецца яшчэ адзін буйны маладзёжны цэнтр, у комплексе з якім з’явіцца і кінатэатр «Усход».

Будзе праведзены аналіз выкарыстання іншых прыналежных дзяржаве будынкаў, а таксама ўпарадкавана дзейнасць шэрагу структур, якія жывуць за кошт здачы плошчаў у арэнду. Агульнавядома, што ў спадчыну з савецкіх часоў нам застаўся шэраг арганізацый, структур, якія існуюць па інерцыі, практычна не прыносячы дзяржаве ніякай аддачы. Ёсць, напрыклад, у Гродне Дом навукі і тэхнікі, у якім цяпер ад уласна навукі ўжо нічога не засталася. Большая частка памяшканняў гэтага будынка ў цэнтры горада, як высветлілася, арандуецца арганізацыямі, якія не маюць дачынення ні да навукі, ні да тэхнікі. А між тым Дом навукі і тэхнікі быў пабудаваны ў свой час за дзяржаўны кошт.

Крок у тым жа кірунку – аптымізацыя сеткі бібліятэк, якія дзейнічаюць у сельскай мясцовасці. Там, дзе ў адным населеным пункце працуюць і філіял цэнтральнай бібліятэчнай сістэмы, і школьная бібліятэка, яны аб’яднаюцца. Прычым без скарачэння фондаў, не на шкоду вясцоўцам, якія ўсе бібліятэчныя паслугі змогуць атрымаць паранейшаму. А вось за кошт аб’яднання такіх бібліятэк мы зэканомім значныя фінансавыя сродкі, якія можна будзе выкарыстоўваць як на далейшае развіццё сфер культуры і адукацыі, так і павышэнне аплаты працы іх работнікаў.

Такія рупліва-гаспадарскія падыходы плануецца прымяняць ва ўсіх галінах. Праўда, аднастайнасці тут быць не павінна. У кожным канкрэтным выпадку трэба знаходзіць свае разумныя варыянты. Але адно абавязкова: яны павінны прыносіць карысць людзям.

былі заменены сантэхніка, дзверы і вокны, наладжана новае цеплазабеспячэнне, праведзены аддзелачныя работы. Адзінае, што выконвалася сіламі спецыялістаў профільных арганізацый, – агульныя электратэхнічныя работы. На ўсё было выдаткавана 1,2 млрд рублёў бюджэтных сродкаў, а рэальная эканомія на гэтым аб’екце складала каля 350 млн рублёў. У цэлым жа за мінулы год будаўнічай брыгадай Лідскай ЦРБ было выканана работ на 2,5 млрд рублёў і пры гэтым зэканомлена 800 млн рублёў. Шчыра скажам, гэта – істотны паказчык і аб’ёму выкананых на бюджэтным аб’екце будаўнічых работ, і колькасці зэканомленых грошай. Адметна, што і якасць работ – высокая. Прынамсі, нам не ўдалося знайсці адрозненняў ад рамонтнага ў кардыялагічным аддзяленні, які паралельна вяла падрадна будаўнічая арганізацыя.

Акрыленыя поспехам асваення ўласнымі сіламі істотнай сумы грашовых сродкаў, будаўнікі Лідскай ЦРБ запланавалі на сёлетні год яшчэ большыя аб’ёмы: у прыватнасці, адрамантаваць Бярозаўскую гарадскую бальніцу, завяршыць рэканструкцыю ўчастковай бальніцы ў пасёлку Першамайскі. Аднак, відаць, гэтым планам не суджана збыцца. Бо ў справу з выкананнем на бюджэтных аб’ектах будаўніча-рамонтных работ гаспадарчым спосабам умяшаліся ведамасныя інтарэсы. Лідскія медыкі атрымалі афіцыйны ліст, якім, пачынаючы з гэтага года, забараняецца прыцягненне рабочых будаўнічых прафесій без наяўнасці ў іх адпаведных сертыфікатаў на права выканання тых ці іншых відаў работ. Інакш кажучы, перш чым запрасіць да сябе на часовую работу (пад канкрэтны аб’ект) па расцэнках будаўнічых арганізацый, скажам, муляра, кіраўніцтва райбальніцы павінна запатрабаваць у яго адпаведны дакумент. А паколькі далёка не ў кожнага кваліфікаванага будаўніка ёсць тыя самыя сертыфікаты, то аб прыёме яго на працу, няхай сабе і часовую, нельга нават весці гаворку.

А між тым на балансе Лідскай ЦРБ знаходзіцца 132 будынкі агульнай плошчай 74 тыс. кв. м, і значная частка з іх не-не ды і патрабуе рамонтна, праводзіць які гаспадарчым спосабам, як паказвае практыка, атрымліваецца танней. Толькі чамусьці пра рэальную эканомію дзяржаўных сродкаў дбаюць толькі бюджэтнікі ці, як у дадзеным выпадку, самі лідскія медыкі...

Торф як крыніца даходу

Адкрытае акцыянернае таварыства «Торфабрыкетны завод «Лідскі» ўваходзіць у пяцёрку найбуйнейшых прадпрыемстваў беларускай торфаздабыўной галіны. І, як давялося асабіста пераканацца, дзякуючы не толькі вялікім вытворчым аб'ёмам і значным экспартным пастаўкам, але і планамернай працы па змяншэнні выдаткаў па выпуску прадукцыі.

У 2008 годзе на прадпрыемстве ўвялі ў эксплуатацыю гіганцкі кацёл на мясцовых відах паліва, чым зменшылі выкарыстанне прыроднага газу ў працэсе сушкі торфу амаль на 30 %. Яно і зразумела: навошта расходваць дарагое блакітнае паліва, калі замяшчальнай яго сыравіны дастаткова і яна літаральна пад нагамі. Аднак вытворчы працэс з выкарыстаннем прыроднага газу існаваў яшчэ з савецкіх часоў, і гэтая тэхналогія плаўна перайшла лідскім торфаздабытчыкам у спадчыну. Доўгі час яны працавалі наезджаным шляхам, але такое гаспадаранне не спрыяла эканамічнай стабільнасці прадпрыемства. Толькі пасля чарговай змены яго кіраўніцтва тут усур'ёз сталі шукаць выйсце і спыніліся на мадэрнізацыі аднаго з найбольш энергазатратных вытворчых участкаў.

Паколькі работы гэтыя патрабуюць немалых грошай і шмат часу, то на перапрафіляванне другога катла адважыліся толькі летась. І ўжо зараз асноўныя пуска-наладачныя работы падыходзяць да свайго лагічнага завяршэння. Пасля пуску другога сушыльнага агрэгата прадпрыемства практычна адмовіцца ад выкарыстання дарагога прыроднага газу – ён спатрэбіцца толькі зімой у час моцных маразоў, бо, акрамя вытворчых патрэб, ад катлоў ацяпляецца яшчэ і жылы фонд пасёлка Першамайскі, дзе знаходзіцца асноўная база торфазавада.

Як расказаў галоўны інжынер прадпрыемства Андрэй Казановіч, у якасці паліва для мадэрнізаваных катлоў выкарыстоўваецца непасрэдна здабыты фрэзерны торф, а таксама адходы брыкетнай вытворчасці і трэскі, якія, дарэчы, завадчане вырабляюць на ўласнай драбильнай устаноўцы з кустоў і маладых дрэўцаў. Чаго-чаго, а іх больш чым дастаткова на палях цяперашніх і старых торфараспрацовак. Іншая справа, што выраблены на заводзе прадукт не

заўсёды знаходзіць сваіх спажыўцоў. Нават у межах Гродзенскай вобласці. Лідскія торфаздабытчыкі пастаўляюць прыкладна трэцюю частку сваёй прадукцыі за мяжу – у Швецыю, Фінляндыю, Літву (летась, напрыклад, экспарт склаў 4,6 млн долараў), а вось айчынныя прадпрыемствы, уладальнікі буйных кацельняў на мясцовых відах паліва пасёлак Першамайскі часцяком мінаюць, аддаючы перавагу прывезенаму з далёкага расійскага Кузбаса каменнаму вугалю.

Некаторыя спецыялісты могуць запярэчыць, маўляў, каэфіцыент карыснага дзеяння вугалю большы, чым торфабрыкету. А як наконт экалагічнай бяспекі? Уся Еўропа цяпер актыўна выкарыстоўвае торфабрыкет з-за нізкай колькасці ў ім серы і, натуральна, робіць значна больш нізкія экалагічныя праплаты. Мы ж пакуль да гэтага не прыйшлі.

Акрамя істотнай энергетычнай мадэрнізацыі вытворчага працэсу, лідскія торфаздабытчыкі шукаюць капейку і на іншых участках. І знаходзяць. Здавалася б, усяго толькі памянлі рэйкі на 14 кіламетрах сваёй ведамаснай вузакалейнай чыгункі, па якой дастаўляецца торф на вытворчую базу ў Першамайскі. Але гэта дало эканамічны эффект: замест 9–10 вагонаў цеплавоз цяпер здольны весці ў два разы большую іх колькасць, практычна звыліся да нуля выпадкі перакульвання вагонаў у час руху саставу, а значыць, адпала неабходнасць высыліць на месца такіх надзвычайных здарэнняў рамонтныя брыгады, усталёўваць там мабільныя пад'ёмныя механізмы...

У бліжэйшай перспектыве на вытворчай палявой базе ва ўрочышчы Філонаўка павінен будзе з'явіцца доследны мабільны міні-завод. Асноўны від паліва – торф і адходы вытворчасці. Яго ўвод дасць магчымасць павялічыць аб'ёмы вырабу торфабрыкету пры значна меншых энергетычных затратах.

Прызнаюся шчыра, што ніколі не шкадую аб сваім камандзіровачным выбары. Цяпер Гродзеншчына асацыіруецца ў мяне не толькі з сярэдневяковымі замкамі і добра развітой сельскагаспадарчай вытворчасцю. Гэта яшчэ і рэгіён, дзе працуюць людзі, якія думаюць на перспектыву.

Сяргей ГАЛОЎКА

Мінск – Гродна – Ліда – Мінск